ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 16. decembra 2008 *

Vo veci C-210/06,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Szegedi Ítélőtábla (Maďarsko) z 20. apríla 2006 a doručený Súdnemu dvoru 5. mája 2006, ktorý súvisí s konaním:

Cartesio Oktató és Szolgáltató bt,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans (spravodajca), A. Rosas, K. Lenaerts, A. Ó Caoimh a J.-C. Bonichot, sudcovia K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, E. Juhász, L. Bay Larsen a P. Lindh,

generálny advokát: M. Poiares Maduro,
tajomník: B. Fülöp, referent,

* Jazyk konania: maďarčina.

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 10. júla 2007,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Cartesio Oktató és Szolgáltató bt, v zastúpení: G. Zettwitz a P. Metzinger, ügyvédek,

— maďarská vláda, v zastúpení: J. Fazekas a P. Szabó, splnomocnení zástupcovia,

— česká vláda, v zastúpení: T. Boček, splnomocnený zástupca,

— Írsko, v zastúpení: D. O'Hagan, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci A. Collins, SC, a N. Travers, BL,

— holandská vláda, v zastúpení: H. G. Sevenster a M. de Grave, splnomocnení zástupcovia,

— poľská vláda, v zastúpení: E. Ośniecka-Tamecka, splnomocnená zástupkyňa,

— slovinská vláda, v zastúpení: M. Remic, splnomocnená zástupkyňa,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: T. Harris, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci J. Stratford, barrister,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: G. Braun a V. Kreuschitz, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 22. mája 2008,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 43 ES, 48 ES a 234 ES.

2 Tento návrh bol podaný v súvislosti so žalobou Cartesio Oktató és Szolgáltató bt (ďalej len „Cartesio“), spoločnosti so sídlom v Baja (Maďarsko), proti rozhodnutiu, ktorým bola zamietnutá jej žiadosť o zápis premiestnenia sídla do Talianska do obchodného registra.

Vnútroštátny právny rámec

Právna úprava v oblasti občianskeho práva procesného

3 § 10 ods. 2 zákona č. III z roku 1952 občianskeho súdneho poriadku (z Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, ďalej len „občiansky súdny poriadok“) stanovuje:

„Na druhom stupni rozhodujú:

…

b) regionálne odvolacie súdy vo veciach, pre ktoré sú príslušné oblastné súdy (alebo súd hlavného mesta).“

4 § 155/A tohto poriadku stanovuje:

„1. Súd môže navrhnúť začatie prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom Európskych spoločenstiev podľa pravidiel stanovených v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva.

2. Súd rozhodne o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom Európskych spoločenstiev uznesením a zároveň preruší konanie. …

3. Proti uzneseniu o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania je prípustné odvolanie. Odvolanie nie je prípustné proti zamietnutiu návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

…“

5 Podľa § 233 ods. 1 toho istého poriadku:

„Proti rozhodnutiu prvostupňového súdu je možné podať odvolanie, ak to zákon nevylučuje. …“

6 § 233/A uvedeného poriadku stanovuje:

„Odvolanie je prípustné proti uzneseniu vydanému v druhostupňovom konaní, proti ktorému by bolo prípustné odvolanie podľa pravidiel uplatniteľných na konania na prvom stupni …“

7 § 249/A občianskeho súdneho poriadku stanovuje:

„V druhostupňovom konaní je odvolanie prípustné aj proti zamietnutiu návrhu na začatie prejudiciálneho konania (§ 155/A).“

8 § 270 tohto poriadku znie:

„1. Legfelsőbb Bíróság (najvyšší súd) pri konaní o preskúmaní použije primerane všeobecné predpisy, ak zákon nestanovuje inak.

2. Návrh na preskúmanie právoplatného rozsudku alebo právoplatného uznesenia, ktorým bolo rozhodnuté o veci samej, môže podať na Legfelsőbb Bíróság — s odvolaním sa na porušenie právnych predpisov — účastník, vedľajší účastník, a osoba, ktorej sa rozhodnutie týka v rozsahu, v akom sa naňho rozhodnutie vzťahuje.

…“

9 § 271 ods. 1 toho istého poriadku stanovuje:

„Nie je možné podať návrh na preskúmanie:

a) proti rozhodnutiu, ktoré nadobudlo právoplatnosť po prvostupňovom konaní, ibaže to zákon umožňuje;

b) ak účastník nevyužil právo podať odvolanie a druhostupňový súd potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu po podaní odvolania druhým účastníkom;

…“

10 Podľa § 273 ods. 3 uvedeného poriadku:

„Podanie návrhu na preskúmanie nemá odkladný účinok pre výkon rozhodnutia, ale Legfelsőbb Bíróság môže na návrh výnimočne odložiť výkon rozhodnutia. …“

Právna úprava obchodných spoločností

11 § 1 ods. 1 zákona č. CXLIV z roku 1997 o obchodných spoločnostiach (a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény) stanovuje:

„Tento zákon upravuje založenie, organizáciu a fungovanie obchodných spoločností na území Maďarska, práva, povinnosti a zodpovednosť zakladateľov, resp. spoločníkov (akcionárov) uvedených spoločností, ako aj premenu, zlúčenie a rozdelenie… obchodných spoločností a ich zánik bez právneho nástupníctva."

12 Podľa § 11 tohto zákona:

„Spoločenská zmluva (zakladateľská listina, stanovy spoločnosti) obsahuje:

a) obchodné meno a sídlo obchodnej spoločnosti

…"

13 § 1 ods. 1 zákona č. CXLV z roku 1997 o obchodnom registri, verejnosti obchodných spoločností a konaní pred registrovými súdmi (z cégnyilvántartásról, a cégnyilvánossá-

gról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény, ďalej len „zákon o obchodnom registri“) stanovuje:

„Spoločnosťou sa rozumie obchodná organizácia… alebo iný právny subjekt obchodného charakteru…, ktorý, pokiaľ zákon alebo nariadenie vlády nestanovuje inak, vzniká zápisom do obchodného registra na účely vykonávania obchodnej činnosti s cieľom dosiahnuť zisk…“

14 Podľa § 2 ods. 1 tohto zákona:

„Právny subjekt definovaný v § 1 môže byť zapísaný do obchodného registra, ak jeho zápis je povinný alebo dovolený podľa právneho predpisu.“

15 § 11 uvedeného zákona stanovuje:

„1. Spoločnosť je registrovaná v obchodnom registri vedenom na oblastnom súde (alebo súde hlavného mesta) konajúcom ako registrový súd …

2. … na zápis spoločnosti a na iné konania, ktoré sa jej týkajú, upravené v tomto zákone je príslušný registrový súd, v ktorého obvode sa nachádza sídlo spoločnosti.

…“

16 § 12 ods. 1 toho istého zákona stanovuje:

„Údaje týkajúce sa spoločností uvedených v tomto zákone sa zapisujú do obchodného registra. V prípade všetkých spoločností register obsahuje:

…

d) sídlo spoločnosti …“

17 Podľa § 16 ods. 1 zákona o obchodnom registri:

„Sídlom spoločnosti … je miesto jej riadenia …“

18 § 29 ods. 1 tohto zákona stanovuje:

„Návrh na zápis zmien zapísaných údajov spoločnosti sa podá, ak zákon nestanovuje inak, do 30 dní od predmetnej zmeny na súde poverenom vedením obchodného registra.“

19 § 34 ods. 1 uvedeného zákona stanovuje:

„Každé premiestnenie sídla spoločnosti na miesto, ktoré patrí do pôsobnosti iného súdu zodpovedného za vedenie obchodného registra, musí byť zapísané ako zmena zapísaných údajov súdom, v ktorého pôsobnosti je oblasť pôvodného sídla. Tento súd preskúma návrhy vzťahujúce sa na zmeny, ktoré sa objavili pred zmenou sídla, a potvrdí premiestnenie.“

Medzinárodné právo súkromné

20 § 18 nariadenia so silou zákona č. 13 z roku 1979 o medzinárodnom práve súkromnom (z nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet) stanovuje:

„1. Spôsobilosť mať práva a povinnosti, hospodársku povahu, osobné práva, ako aj právne vzťahy medzi spoločníkmi právnickej osoby sa posudzujú podľa jej osobného štatútu.

2. Osobný štatút právnickej osoby je právo štátu, na ktorého území je registrovaná.

3. Ak je právnická osoba registrovaná podľa práva viacerých štátov alebo ak podľa práva štátu jej sídla, nie je potrebné ju registrovať, jej osobným štatútom je právo platné v mieste jej sídla určeného v jej stanovách.

4. Ak právnická osoba nemá podľa svojich stanov sídlo alebo má sídla vo viacerých štátoch a nie je registrovaná podľa práva ani jedného štátu, jej osobným štatútom je právo štátu, na ktorého území sa nachádza miesto jej riadenia."

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

21 Cartesio bola založená 20. mája 2004 v právnej forme „betéti társaság" (jednoduchá komanditná spoločnosť) podľa maďarského práva. Jej sídlo bolo v Baji (Maďarsko). Do obchodného registra bola zapísaná 11. júna 2004.

22 Spoločnosť má komanditistu — osobu zaväzujúcu sa k tomu, že vloží finančné prostriedky, — a komplementára — osobu, ktorá je neobmedzene zodpovedná za záväzky spoločnosti, — dve fyzické osoby s bydliskom v Maďarsku, ktoré majú štátnu príslušnosť tohto členského štátu. Podniká najmä v oblasti ľudských zdrojov, sekretárskych prác, prekladania, vyučovania a vzdelávania.

23 Dňa 11. novembra 2005 Cartesio podala žiadosť na Bács-Kiskun Megyei Bíróság (Oblastný súd Báčsko-malokumánskej župy), ktorý rozhoduje vo funkcii Cégbíróság (registrového súdu) s cieľom zapísať premiestnenie svojho sídla do Gallarate (Taliansko) a v dôsledku toho zmeniť uvedenie svojho sídla v obchodnom registri.

24 Táto žiadosť bola rozhodnutím z 24. januára 2006 zamietnutá z dôvodu, že platné maďarské právo neumožňuje spoločnosti založenej v Maďarsku premiestniť svoje sídlo do zahraničia a pritom naďalej podliehať maďarskému právu ako svojmu osobnému štatútu.

25 Cartesio podala odvolanie proti tomuto rozhodnutiu na Szegedi Ítélőtábla (Oblastný odvolací súd v Segedíne).

26 Cartesio na základe rozsudku z 13. decembra 2005, SEVIC Systems (C-411/03, Zb. s. I-10805), tvrdila pred vnútroštátnym súdom, že ak maďarský zákon rozlišuje medzi obchodnými spoločnosťami podľa toho, v ktorom členskom štáte je sídlo spoločnosti, takýto zákon je v rozpore s článkami 43 ES a 48 ES. Z týchto článkov vyplýva, že maďarský zákon nemôže ukladať maďarským spoločnostiam povinnosť vybrať si Maďarsko na účely zriadenia svojho sídla.

27 Cartesio takisto tvrdí, že vnútroštátny súd je povinný položiť prejudiciálnu otázku týkajúcu sa tejto záležitosti, pretože predstavuje vnútroštátny súd, proti ktorého rozhodnutiam nie je možné podať žiadny opravný prostriedok.

28 Vnútroštátny súd tvrdí, že konanie tak pred súdmi poverenými vedením obchodného registra, ako aj pred súdmi rozhodujúcimi v odvolacom konaní o rozhodnutiach prvých uvedených súdov, nie je kontradiktórne podľa maďarského práva. Preto si kladie otázku, či takýto súd možno považovať za „súdny orgán“ v zmysle článku 234 ES.

29 V prípade kladnej odpovede na túto otázku vnútroštátny súd okrem toho uvádza, že by bolo neistým, či na účely článku 234 tretieho odseku ES tento súd musí byť považovaný za súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiam nie je možné podať opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva.

30 V tejto súvislosti tvrdí, že hoci podľa maďarského práva jeho rozhodnutia vydané v odvolacom konaní sa považujú za *res iudicata* a sú vykonateľné, môžu byť proti nim podané mimoriadne opravné prostriedky, napríklad kasačný opravný prostriedok na Legfelsőbb Bíróság.

31 Cieľom kasačného opravného prostriedku je však zabezpečiť jednotnosť judikatúry, možnosti podať ho sú obmedzené, najmä podmienkou prípustnosti dôvodov, spojenou s povinnosťou odvolať sa na porušenie zákona.

32 Ďalej vnútroštátny súd tvrdí, že vo vnútroštátnej právnej teórii a judikatúre vznikli otázky týkajúce sa zlučiteľnosti ustanovení obsiahnutých v § 155/A a 249/A občianskeho súdneho poriadku, týkajúcich sa opravného prostriedku proti rozhodnutiam, ktorými sú Súdnemu dvoru predložené prejudiciálne otázky, s článkom 234 ES.

33 V tejto súvislosti vnútroštátny súd tvrdí, že tieto ustanovenia by mohli spôsobiť, že súdny orgán rozhodujúci v odvolacom konaní by bránil vnútroštátnemu súdu, ktorý sa rozhodol podať na Súdny dvor prejudiciálnu otázku, tak urobiť, hoci výklad ustanovenia práva Spoločenstva Súdnym dvorom by bol potrebný na riešenie sporu, ktorý rieši vnútroštátny súd.

34 Pokiaľ ide o podstatu veci samej, vnútroštátny súd tvrdí, odkazujúc na rozsudok z 27. septembra 1988, Daily Mail and General Trust (81/87, Zb. s. 5483), že sloboda usadiť sa stanovená v článkoch 43 ES a 48 ES neobsahuje právo spoločnosti založenej podľa právnej úpravy členského štátu a zapísanej v tomto členskom štáte premiestniť svoje správne ústredie, a teda hlavnú prevádzkareň do iného členského štátu a pritom si ponechať právnu subjektivitu a pôvodnú štátnu príslušnosť, keď tomu bránia príslušné orgány.

35 Podľa vnútroštátneho súdu však najnovšia judikatúra Súdneho dvora mohla túto zásadu ovplyvniť.

36 V tejto súvislosti uvedený súd pripomína, že podľa judikatúry Súdneho dvora sú považované za obmedzenia slobody usadiť sa, ktorú majú spoločnosti, všetky opatrenia, ktoré zakazujú, sťažujú alebo znižujú zaujímavosť výkonu tejto slobody, pričom odkazuje v tejto súvislosti najmä na rozsudok z 5. októbra 2004, CaixaBank France (C-442/02, Zb. s. I-8961, body 11 a 12).

37 Vnútroštátny súd okrem toho uvádza, že v už citovanom rozsudku SEVIC Systems Súdny dvor rozhodol správne, že článkom 43 ES a 48 ES odporuje, keď v členskom štáte sa vo všeobecnosti zamieta zápis fúzie dvoch spoločností na základe zrušenia jednej spoločnosti bez likvidácie a prevodu jej celého imania na druhú spoločnosť do vnútroštátneho obchodného registra, ak jedna z týchto spoločností má sídlo v inom

členskom štáte, pričom takýto zápis, pokiaľ sú splnené určité podmienky, je možný, ak obe spoločnosti zúčastnené na fúzii majú svoje sídlo na území prvého členského štátu.

38 Okrem toho je ustálenou zásadou judikatúry Súdneho dvora, že vnútroštátne právne poriadky nesmú rozlišovať medzi spoločnosťami na základe štátnej príslušnosti osôb, ktoré žiadali o ich zápis do obchodného registra.

39 Napokon vnútroštátny súd tvrdí, že nariadenie Rady (EHS) č. 2137/85 z 25. júla 1985 o Európskom zoskupení hospodárskych záujmov (EZHZ) (Ú. v. ES L 199, s. 1; Mim. vyd. 17/001, s. 83), ako aj nariadenie Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE) (Ú. v. ES L 294, s. 1; Mim. vyd. 06/004, s. 251) obsahujú v prípade foriem podnikov Spoločenstva, ktoré zriaďujú, ustanovenia, ktoré sú pružnejšie a lacnejšie, a umožňujú im premiestniť svoje sídlo alebo prevádzkareň do iného členského štátu bez predchádzajúcej likvidácie.

40 Za týchto podmienok Szegedi Ítélőtábla, keďže usúdil, že riešenie veci, v ktorej koná, závisí od výkladu práva Spoločenstva, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je súd druhého stupňa rozhodujúci o odvolaní proti uzneseniu registrového súdu o zápise zmien [týkajúcich sa spoločnosti] oprávnený navrhnúť začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, ak uznesenie [prvostupňového] súdu sa vydá a preskúmanie odvolania sa udeje v rámci nekontradiktórneho konania?

2. Ak súd druhého stupňa spadá pod pojem súdu oprávneného na podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, má sa súd druhého stupňa považovať za taký súd rozhodujúci v poslednom stupni, ktorý je v zmysle tohto článku povinný obrátiť sa, pokiaľ ide o výklad práva Spoločenstva, na Súdny dvor?

3. Je, prípadne môže byť oprávnenie maďarských súdov — vyplývajúce priamo z článku 234 ES — podať návrh na začatie prejudiciálneho konania obmedzené vnútroštátnym predpisom, ktorý priznáva právo podať odvolanie v zmysle vnútroštátneho práva proti uzneseniu o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ak v prípade odvolania vnútroštátny súd na vyššom stupni môže zmeniť [toto] uznesenie alebo zrušiť návrh na začatie prejudiciálneho konania, a môže nariadiť, aby súd, ktorý [uvedené] uznesenie prijal, pokračoval v prerušenom vnútroštátnom konaní?

4. a) Ak si obchodná spoločnosť založená a zapísaná do obchodného registra v Maďarsku podľa maďarského práva želá premiestniť svoje sídlo do iného členského štátu [Európskej] únie, patrí táto otázka do pôsobnosti práva Spoločenstva alebo, pri nedostatku harmonizácie práva, sú smerodajné výlučne predpisy jednotlivých vnútroštátnych právnych poriadkov?

   b) Môže obchodná spoločnosť zapísaná v Maďarsku žiadať o premiestnenie svojho sídla do iného členského štátu Únie priamo na základe práva Spoločenstva (článkov 43 ES a 48 ES)? Ak áno, môže sa takéto premiestnenie viazať na akúkoľvek podmienku alebo povolenie či už zo strany‚premiestňujúceho‘, alebo‚prijímajúceho‘ členského štátu?

   c) Môžu sa články 43 ES a 48 ES vykladať v tom zmysle, že na ich základe je vnútroštátna právna úprava alebo prax, ktorá v súvislosti s výkonom práv

obchodných spoločností rozlišuje medzi obchodnými spoločnosťami na základe miesta sídla obchodnej spoločnosti v jednotlivých členských štátoch, nezlučiteľná s právom Spoločenstva?

[d)] Môžu sa články 43 ES a 48 ES vykladať v tom zmysle, že na ich základe je vnútroštátna právna úprava alebo prax, ktorá bráni tomu, aby obchodná spoločnosť [dotknutého členského štátu] premiestnila svoje sídlo do iného členského štátu, nezlučiteľná s právom Spoločenstva…?“

O návrhu na opätovné otvorenie ústnej časti konania

41 Podaním doručeným do kancelárie Súdneho dvora 9. septembra 2008 Írsko navrhlo, aby Súdny dvor nariadil opätovné otvorenie ústnej časti konania podľa článku 61 rokovacieho poriadku, pokiaľ ide o štvrtú prejudiciálnu otázku.

42 Na podporu svojho návrhu Írsko uvádza, že na rozdiel od toho, čo uviedol generálny advokát vo svojich návrhoch, rozhodnutie vnútroštátneho súdu sa nemá chápať v tom zmysle, že štvrtá otázka sa týka premiestnenia sídla spoločnosti, definovaného v maďarskom práve ako miesto ústrednej správy, a teda skutočné sídlo spoločnosti.

43 Podľa Írska z prekladu rozhodnutia vnútroštátneho súdu do anglického jazyka vyplýva, že táto otázka sa týka premiestnenia štatutárneho sídla.

44 Preto Írsko v podstate tvrdí, že jeden zo skutkových predpokladov, na ktorom spočíva analýza generálneho advokáta, je nepresný.

45 Írsko však uvádza, že keby mal Súdny dvor vychádzať z toho istého predpokladu, mal by opätovne otvoriť ústnu časť konania, aby dal možnosť dotknutým účastníkom tohto konania predložiť pripomienky na základe takéhoto predpokladu.

46 Z judikatúry vyplýva, že Súdny dvor môže v súlade s článkom 61 svojho rokovacieho poriadku bez návrhu, na návrh generálneho advokáta alebo tiež na návrh účastníkov konania nariadiť opätovné otvorenie ústnej časti konania, ak usúdi, že nemá dostatok informácií, alebo že vec má byť rozhodnutá na základe tvrdenia, ku ktorému sa účastníci konania nevyjadrili (pozri najmä rozsudok z 26. júna 2008, Burda, C-284/06, Zb. s. I-4571, bod 37 a citovanú judikatúru).

47 V tejto súvislosti je potrebné v prvom rade konštatovať, že z rozhodnutia vnútroštátneho súdu ako celku vyplýva, že štvrtá otázka sa netýka premiestnenia sídla uvedeného v stanovách spoločnosti, o ktorú ide vo veci samej, ale o premiestnenie jej skutočného sídla.

48 Teda, ako sa uvádza v rozhodnutí vnútroštátneho súdu, z maďarskej právnej úpravy zápisu obchodných spoločností do obchodného registra vyplýva, že na účely uplatnenia tejto úpravy je sídlo spoločnosti definované ako miesto, kde sa nachádza stredisko jej riadenia.

49 Okrem toho vnútroštátny súd zasadil konanie vo veci samej do rámca vymedzeného situáciou, ktorá nastala vo veci, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok Daily Mail and General Trust, ktorú opisuje ako týkajúcu sa spoločnosti založenej podľa právnej úpravy členského štátu a zapísanej do obchodného registra v tomto členskom štáte, ktorá chce premiestniť svoje správne ústredie, a teda svoju hlavnú prevádzkareň do iného členského štátu so zachovaním si svojej právnej subjektivity a pôvodnej štátnej príslušnosti, ale príslušné orgány tomu bránili. Konkrétnejšie si kladie otázku, či zásada uvedená v tomto rozsudku, podľa ktorej články 43 ES a 48 ES neposkytujú spoločnostiam právo na takéto premiestnenie ich správneho ústredia so zachovaním si takej právnej subjektivity, aká im vznikla v členskom štáte, podľa ktorého práva tieto spoločnosti boli založené, nebola ovplyvnená nedávnou judikatúrou Súdneho dvora.

50 V druhom rade Írsko, tak ako aj ostatné dotknuté subjekty, boli výslovne vyzvané Súdnym dvorom, aby sústredili svoje prednesy na to, že sa vychádza z predpokladu, že vzniknutý problém v rámci sporu vo veci samej sa týka premiestnenia skutočného sídla dotknutej spoločnosti, teda miesta, kde sa nachádza jej sídlo riadenia do iného členského štátu.

51 Hoci sa vo svojich prednesoch Írsko zameralo skôr na predpoklad, že ide v danom prípade o premiestnenie sídla uvedeného v stanovách spoločnosti, takisto v krátkosti vyjadrilo svoje stanovisko týkajúce sa predpokladu, podľa ktorého sa spor vo veci samej týkal premiestnenia skutočného sídla spoločnosti, pričom toto stanovisko ďalej zopakovalo vo svojom návrhu na opätovné otvorenie ústnej časti konania.

52 Za týchto podmienok Súdny dvor po vypočutí generálneho advokáta dospel k záveru, že má k dispozícii všetky informácie potrebné na odpoveď na otázky položené vnútroštátnym súdom a že vec nebude rozhodnutá na základe tvrdenia, ku ktorému sa účastníci konania nevyjadrili.

53 Preto nie je potrebné nariadiť opätovné otvorenie ústnej časti konania.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

54 Súdnemu dvoru sa týmto v podstate kladie otázka, či sa súdny orgán, akým je vnútroštátny súd, rozhodujúci o odvolaní proti rozhodnutiu registrového súdu, ktorým bol zamietnutý zápis zmien údajov v tomto registri, má považovať za súdny orgán, ktorý má právomoc podať návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, napriek tomu, že ani v prípade rozhodnutia uvedeného súdu, ani v prípade skúmania odvolania podaného proti tomuto rozhodnutiu vnútroštátnym súdom nejde o kontradiktórne konanie.

55 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že pri posudzovaní, či má vnútroštátny orgán povahu súdneho orgánu v zmysle článku 234 ES, čo predstavuje otázku, ktorá spadá výlučne do práva Spoločenstva, berie Súdny dvor do úvahy ako celok všetky také skutočnosti, akými sú jeho právne postavenie, jeho trvalý charakter, zákonom daná právomoc, kontradiktórna povaha konania, uplatňovanie právnych predpisov týmto orgánom, ako aj jeho nezávislosť (pozri najmä rozsudok z 27. apríla 2006, Standesamt Stadt Niebüll, C-96/04, Zb. s. I-3561, bod 12 a citovanú judikatúru).

56 Pokiaľ však ide o kontradiktórnu povahu konania na vnútroštátnom súde, článok 234 ES neviaže obrátenie sa na Súdny dvor na podmienku, aby toto konanie malo

kontradiktórnu povahu. Na druhej strane z tohto článku vyplýva, že vnútroštátne súdy sa môžu obrátiť na Súdny dvor, iba ak ide o prebiehajúce konanie, ktoré prejednávajú, a ak majú rozhodnúť v rámci konania, ktoré sa má ukončiť rozhodnutím, ktoré má súdny charakter (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok z 15. januára 2002, Lutz a i., C-182/00, Zb. s. I-547, bod 13 a citovanú judikatúru).

57 Teda, ak súd poverený vedením obchodného registra vykonáva činnosť správneho orgánu bez toho, aby bol oprávnený rozhodnúť spor, nemožno ho považovať za vykonávajúci súdnu funkciu. Tak je to napríklad, keď rozhoduje o návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra v rámci konania, ktorého cieľom nie je zrušenie aktu, v prípade ktorého sa zdá, že poškodzuje právo navrhovateľa (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Lutz a i., už citovaný, bod 14 a citovanú judikatúru).

58 Na druhej strane súd, ktorý skúma odvolanie podané proti rozhodnutiu nižšieho súdu povereného vedením obchodného registra, ktorým bolo zamietnuté vyhovieť takémuto návrhu na zápis, pričom cieľom tohto odvolania je zrušenie tohto rozhodnutia, o ktorom sa tvrdí, že poškodzuje právo navrhovateľa, rozhoduje o spore a vykonáva súdnu funkciu.

59 Preto v takom prípade súd rozhodujúci o odvolaní musí byť považovaný v zásade za súdny orgán v zmysle článku 234 ES, spôsobilý položiť prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru (pozri, pokiaľ ide o takéto prípady, najmä rozsudky z 15. mája 2003, Salzmann, C-300/01, Zb. s. I-4899; SEVIC Systems, už citovaný, ako aj z 11. októbra 2007, Möllendorf a i., C-117/06, Zb. s. I-8361).

60 Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že vo veci samej vnútroštátny súd rozhoduje o odvolaní navrhujúcom zrušenie rozhodnutia, ktorým nižší súd poverený vedením obchodného registra, zamietol návrh spoločnosti, ktorým chcela zapísať do obchodného registra premiestnenie svojho sídla, čo si vyžadovalo zmenu údaja zapísaného v obchodnom registri.

61 Preto v spore vo veci samej vnútroštátny súd rieši spor a vykonáva súdnu funkciu napriek absencii kontradiktórnej povahy konania na tomto súde.

62 V dôsledku toho vzhľadom na judikatúru pripomenutú v bodoch 55 a 56 tohto rozsudku, vnútroštátny súd musí byť považovaný za „súdny orgán“ v zmysle článku 234 ES.

63 Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné odpovedať na prvú položenú otázku tak, že súdny orgán, akým je vnútroštátny súd rozhodujúci o odvolaní proti rozhodnutiu súdu povereného vedením obchodného registra, ktorým bol zamietnutý zápis zmien údajov v tomto registri, sa má považovať za súdny orgán, ktorý má právomoc podať návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, napriek tomu, že ani v prípade rozhodnutia uvedeného súdu, ani v prípade skúmania odvolania podaného proti tomuto rozhodnutiu vnútroštátnym súdom nešlo o kontradiktórne konanie.

O druhej otázke

64 Súdnemu dvoru sa týmto v podstate kladie otázka, či súdny orgán, akým je vnútroštátny súd, ktorého rozhodnutia prijaté v rámci takého sporu, o aký ide vo veci samej, môžu byť predmetom kasačného opravného prostriedku, musí byť považovaný za súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva v zmysle článku 234 tretieho odseku ES.

O prípustnosti

65 Komisia Európskych spoločenstiev tvrdí, že táto otázka je neprípustná, pretože nie je relevantná na riešenie sporu vo veci samej, návrh na začatie prejudiciálneho konania už bol podaný na Súdny dvor, takže nie je záujem na tom, aby sa kládla otázka, či existovala, alebo nie povinnosť obrátiť sa na Súdny dvor.

66 Túto námietku treba odmietnuť.

67 Podľa ustálenej judikatúry pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Spoločenstva položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na svoju vlastnú zodpovednosť a ktorých presnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Zamietnutie návrhu vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania Súdnym dvorom je možné len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Spoločenstva nemá žiadnu súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na

užitočnú odpoveď na otázky, ktoré sa mu položili (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. júna 2007, van der Weerd a i., C-222/05 až C-225/05, Zb. s. I-4233, bod 22 a citovanú judikatúru).

68 Ako bolo uvedené v bode 27 tohto rozsudku, Cartesio tvrdila na vnútroštátnom súde, že ten je povinný obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania, pretože tento súdny orgán by mal byť považovaný za súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva v zmysle článku 234 tretieho odseku ES.

69 Vnútroštátny súd, keďže mal pochybnosti o takto predloženej záležitosti, rozhodol predložiť Súdnemu dvoru v tejto súvislosti prejudiciálnu otázku.

70 Bolo by v rozpore s duchom spolupráce, ktorým sa majú riadiť vzťahy medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, ako aj s požiadavkou hospodárnosti konania vyžadovať, aby vnútroštátny súd musel najprv podať návrh na začatie prejudiciálneho konania iba s jednou otázkou, a to či tento súdny orgán patrí medzi tie, ktoré sú uvedené v článku 234 treťom odseku ES, predtým, ako by potom prípadne formuloval v druhom rozhodnutí otázky týkajúce sa ustanovení práva Spoločenstva upravujúcich podstatu sporu, ktorý rieši.

71 Okrem toho Súdny dvor už odpovedal na otázku týkajúcu sa povahy vnútroštátneho súdu vo vzťahu k článku 234 tretiemu odseku ES v kontexte, kde boli isté podobnosti s kontextom, o ktorý ide v tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, bez toho, aby spochybnil prípustnosť tejto otázky (rozsudok zo 4. júna 2002, Lyckeskog, C-99/00, Zb. s. I-4839).

72 Za týchto podmienok sa nezdá, prinajmenšom nie zjavne, že by požadovaný výklad práva Spoločenstva nemal žiadnu súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej.

73 Preto predpoklad relevantnosti, ktorý platí v prípade návrhov na začatie prejudiciálneho konania, nie je, pokiaľ ide o túto prejudiciálnu otázku, vyvrátený námietkou Komisie (pozri najmä rozsudok van der Weerd a i., už citovaný, body 22 a 23).

74 Z toho vyplýva, že druhá prejudiciálna otázka je prípustná.

O veci samej

75 Táto otázka sa týka teda toho, či vnútroštátny súd musí byť považovaný za „súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva“ v zmysle článku 234 tretieho odseku ES. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že táto otázka sa kladie vzhľadom na to, čo sa uvádza v bodoch 30 a 31 tohto rozsudku, a to, že hoci maďarské právo stanovuje, že rozhodnutia vydané v odvolacom konaní týmto súdnym orgánom môžu byť predmetom mimoriadneho opravného prostriedku, najmä kasačného opravného prostriedku podávaného na Legfelsőbb Bíróság, pričom cieľom tohto opravného prostriedku je zabezpečiť jednotnosť judikatúry, možnosti podať ho sú obmedzené, najmä podmienkou prípustnosti dôvodov spojenou s povinnosťou odvolať sa na porušenie zákona, ako aj vzhľadom na to, čo sa takisto uvádza v rozhodnutí vnútroštátneho súdu, že podľa maďarského práva kasačný opravný prostriedok nemá v zásade odkladný účinok vo vzťahu k vykonaniu rozhodnutia vydaného v odvolacom konaní.

76 Súdny dvor už rozhodol, že rozhodnutia vnútroštátneho odvolacieho súdu, proti ktorým môžu účastníci namietať na najvyššom súde, nepochádzajú od „vnútroštátneho súdneho orgánu, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva“ v zmysle článku 234 ES. Okolnosť, že skúmanie podstaty takýchto námietok podlieha predchádzajúcemu určeniu prípustnosti zo strany najvyššieho súdu, nespôsobuje, že by účastníci konania boli zbavení opravných prostriedkov (rozsudok Lyckeskog, už citovaný, bod 16).

77 To platí o to viac, pokiaľ ide o taký procesný systém, v rámci akého sa má posudzovať spor vo veci samej, keďže tento systém neobsahuje takéto predchádzajúce určenie prípustnosti odvolania najvyšším súdom, ale obmedzuje sa na uloženie obmedzení, pokiaľ ide najmä o povahu dôvodov, na ktoré je možné sa odvolávať pred takýmto súdnym orgánom, pričom tieto dôvody musia vyplývať z porušenia zákona.

78 Takéto obmedzenia, ako aj absencia odkladného účinku kasačného opravného prostriedku na Legfelsőbb Bíróság, nespôsobujú to, že by účastníci konania pred súdnym orgánom, ktorého rozhodnutia môžu byť napadnuté takýmto opravným prostriedkom, boli zbavení možnosti vykonávať účinne svoje právo podať tento opravný prostriedok proti rozhodnutiu posledného uvedeného súdneho orgánu rozhodujúceho v spore, akým je ten, o ktorý ide vo veci samej. Tieto obmedzenia a táto absencia odkladného účinku preto neimplikujú, že tento súdny orgán by mal byť považovaný za súdny orgán vydávajúci rozhodnutie, proti ktorému nie je možné podať žiadny opravný prostriedok.

79 Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné odpovedať na druhú položenú otázku tak, že súdny orgán, akým je vnútroštátny súd, ktorého rozhodnutia prijaté v rámci takého sporu, o aký ide vo veci samej, môžu byť predmetom kasačného opravného prostriedku, nemôže byť považovaný za súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva v zmysle článku 234 tretieho odseku ES.

O tretej otázke

O prípustnosti

80 Írsko tvrdí, že táto otázka je hypotetická, a teda neprípustná, pretože žiadny opravný prostriedok týkajúci sa právneho aspektu nebol podaný proti rozhodnutiu vnútroštátneho súdu, a odpoveď na túto otázku preto nemôže byť užitočná pre vnútroštátny súd.

81 Komisia takisto navrhla, aby Súdny dvor konštatoval, že nie je potrebné rozhodnúť o tejto otázke z dôvodu, že je hypotetická, pretože rozhodnutie vnútroštátneho súdu sa stalo *res iudicata* a už bolo doručené Súdnemu dvoru.

82 Tieto námietky nemožno uznať.

83 Iste, ako bolo pripomenuté v bode 67 tohto rozsudku, predpoklad relevantnosti, ktorý platí v prípade návrhov na začatie prejudiciálneho konania, môže byť za určitých okolností vyvrátený, najmä keď Súdny dvor konštatuje, že problém je hypotetickej povahy.

84 Írsko a Komisia uvádzajú, že problém prípadnej nezlučiteľnosti vnútroštátnych pravidiel v oblasti odvolania proti rozhodnutiu nariaďujúcemu podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor s článkom 234 druhým odsekom ES,

ktorého sa týka táto otázka, je hypotetickej povahy, pretože v predmetnom prípade rozhodnutie vnútroštátneho súdu nebolo predmetom odvolania a stalo sa právoplatným.

85 Ani toto rozhodnutie, ani spis odovzdaný Súdnemu dvoru však neumožňujú konštatovať, že uvedené rozhodnutie nebolo predmetom odvolania alebo že už nemôže byť predmetom odvolania.

86 Vzhľadom na ustálenú judikatúru pripomenutú v bode 67 tohto rozsudku v takej situácii neistoty, keď platí, že za presnosť vymedzenia právneho a skutkového rámca prejudiciálnej otázky je zodpovedný vnútroštátny súd, predpoklad relevantnosti tejto prejudiciálnej otázky nie je vyvrátený.

87 Z toho vyplýva, že tretia prejudiciálna otázka je prípustná.

O veci samej

88 Článok 234 ES poskytuje vnútroštátnym súdom možnosť a v prípade potreby im stanovuje povinnosť podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, keď súd či už z vlastného podnetu, alebo na návrh účastníkov konania konštatuje, že podstata sporu obsahuje záležitosť uvedenú v prvom odseku. Z toho vyplýva, že vnútroštátne súdy majú čo najširšiu možnosť obrátiť sa na Súdny dvor, ak sa domnievajú, že na nich prebiehajúce konanie obsahuje otázky týkajúce sa výkladu alebo posúdenia platnosti ustanovení práva Spoločenstva vyžadujúceho si rozhodnutie z ich strany (rozsudok zo 16. januára 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 166/73, Zb. s. 33, bod 3).

89 Z judikatúry Súdneho dvora takisto vyplýva, že pokiaľ ide o súdny orgán, ktorého rozhodnutia môžu byť predmetom opravných prostriedkov vnútroštátneho práva, článok 234 ES nebráni tomu, aby v prípade rozhodnutí takéhoto súdneho orgánu, ktorý sa obrátil na Súdny dvor s prejudiciálnou otázkou, mohli byť podané zvyčajné opravné prostriedky stanovené vnútroštátnym právom. V záujme jasnosti a právnej istoty však Súdny dvor musí vychádzať z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, ktoré musí mať príslušné právne účinky, kým nebolo vzaté späť (rozsudok z 12. februára 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 146/73, Zb. s. 139, bod 3).

90 Okrem toho Súdny dvor už rozhodol, že systém vytvorený článkom 234 ES zakladá s cieľom zabezpečiť jednotu výkladu práva Spoločenstva v členských štátoch priamu spoluprácu medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, a to prostredníctvom konania bez akejkoľvek možnosti iniciatívy účastníkov konania (rozsudok z 12. februára 2008, Kempter, C-2/06, Zb. s. I-411, bod 41).

91 Návrh na začatie prejudiciálneho konania totiž spočíva na dialógu medzi súdmi a jeho začiatok závisí výlučne na tom, ako vnútroštátny súd posúdi relevantnosť a potrebu takéhoto návrhu (rozsudok Kempter, už citovaný, bod 42).

92 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že podľa maďarského práva môže byť podané samostatné odvolanie proti rozhodnutiu nariaďujúcemu podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor, pričom však celý spor vo veci samej zostáva v konaní na súde, ktorý vydal toto rozhodnutie, no konanie je prerušené až do vydania rozsudku Súdneho dvora. Odvolací súd, na ktorý bolo toto odvolanie podané, má podľa maďarského práva právomoc zmeniť uvedené rozhodnutie, zrušiť návrh na začatie prejudiciálneho konania a nariadiť prvému uvedenému súdu, aby pokračoval v prerušenom vnútroštátnom konaní.

93 Ako totiž vyplýva z judikatúry pripomenutej v bodoch 88 a 89 tohto rozsudku, pokiaľ ide o vnútroštátny súdny orgán, ktorého rozhodnutia môžu byť predmetom opravných prostriedkov vnútroštátneho práva, článok 234 ES nebráni tomu, aby v prípade rozhodnutí takéhoto súdneho orgánu, ktorý sa obrátil na Súdny dvor s prejudiciálnou otázkou, mohli byť podané zvyčajné opravné prostriedky stanovené vnútroštátnym právom. Výsledok takéhoto opravného prostriedku by však nemal obmedziť právomoc, ktorú zveruje článok 234 ES vnútroštátnemu súdu, obrátiť sa na Súdny dvor, ak sa domnieva, že vo veci v konaní na tomto súde vznikli otázky týkajúce sa výkladu ustanovení práva Spoločenstva vyžadujúce si rozhodnutie Súdneho dvora.

94 Okrem toho je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že v situácii, keď sa vo veci koná po druhýkrát na súdnom orgáne prvého stupňa po tom, ako rozsudok ním vydaný bol zrušený súdnym orgánom rozhodujúcim s konečnou platnosťou, uvedený súdny orgán prvého stupňa sa môže obrátiť na Súdny dvor podľa článku 234 ES napriek existencii pravidla vo vnútroštátnom práve, podľa ktorého sú súdy viazané právnym názorom súdu vyššieho stupňa (rozsudok z 12. februára 1974, Rheinmühlen--Düsseldorf, už citovaný).

95 V prípade uplatnenia pravidiel vnútroštátneho práva týkajúcich sa práva na odvolanie proti rozhodnutiu nariaďujúcemu podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, pre ktoré je typická skutočnosť, že celý spor vo veci samej zostáva v konaní na vnútroštátnom súde, pričom iba rozhodnutie vnútroštátneho súdu podať návrh na začatie prejudiciálneho konania bolo predmetom obmedzeného odvolania, samostatná právomoc obrátiť sa na Súdny dvor, ktorú článok 234 ES poskytuje prvému uvedenému súdu, by bola spochybnená, keby odvolací súd tým, že by zmenil rozhodnutie nariaďujúce podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, zrušil ho alebo nariadil súdu, ktorý vydal toto rozhodnutie, aby pokračoval v prerušenom vnútroštátnom konaní, mohol zabrániť vnútroštátnemu súdu využiť možnosť obrátiť sa na Súdny dvor, ktorú mu poskytuje Zmluva ES.

96 V súlade s článkom 234 ES patrí totiž posúdenie relevantnosti a potreby prejudiciálnej otázky v zásade iba do právomoci súdneho orgánu, ktorý nariaďuje podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, s výhradou obmedzeného preverenia vykonávaného Súdnym dvorom v súlade s judikatúrou uvedenou v bode 67 tohto rozsudku. Takto teda prináleží vnútroštátnemu súdu, aby vyvodil dôsledky z rozsudku v odvolacom konaní

proti rozhodnutiu nariaďujúcemu podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, a konkrétne, dospel k záveru, že je potrebné na návrhu na začatie prejudiciálneho konania buď trvať, zmeniť ho, alebo ho vziať späť.

97 Z toho vyplýva, že v situácii, o akú ide vo veci samej, Súdny dvor takisto v záujme jasnosti a právnej istoty musí vychádzať z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, ktoré musí mať príslušné právne účinky, kým nebolo vzaté späť alebo zmenené súdnym orgánom, ktorý ho vydal, pričom len tento posledný uvedený súd môže rozhodnúť o jeho späťvzatí alebo inej zmene.

98 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené okolnosti je potrebné odpovedať na tretiu položenú otázku tak, že v prípade pravidiel vnútroštátneho práva týkajúcich sa práva na odvolanie proti rozhodnutiu nariaďujúcemu podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, pre ktoré je typická skutočnosť, že celý spor vo veci samej zostáva v konaní na vnútroštátnom súde, pričom iba rozhodnutie vnútroštátneho súdu podať návrh na začatie prejudiciálneho konania môže byť predmetom obmedzeného odvolania, článok 234 druhý odsek ES sa má vykladať v tom zmysle, že právomoc nariadiť podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorú toto ustanovenie Zmluvy zveruje všetkým vnútroštátnym súdom, nemôže byť spochybnená uplatnením takých pravidiel vnútroštátneho práva, ktoré umožňujú súdnemu orgánu v odvolacom konaní zmeniť rozhodnutie nariaďujúce podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor, zrušiť tento návrh a nariadiť súdnemu orgánu, ktorý uvedené rozhodnutie vydal, aby pokračoval v prerušenom vnútroštátnom konaní.

O štvrtej otázke

99 Vnútroštátny súd sa vo svojej štvrtej otázke v podstate pýta, či sa články 43 ES a 48 ES majú vykladať v tom zmysle, že je v rozpore s nimi právna úprava členského štátu, ktorá bráni spoločnosti založenej podľa vnútroštátneho práva tohto členského štátu

premiestniť svoje sídlo do iného členského štátu, pričom by si ponechala svoje postavenie spoločnosti podliehajúcej vnútroštátnemu právu členského štátu, podľa ktorého právnej úpravy bola založená.

100 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že Cartesio, spoločnosť založená v súlade s maďarskou právnou úpravou, ktorá si pri svojom založení zriadila sídlo v Maďarsku, premiestnila svoje sídlo do Talianska, ale chce si ponechať svoje postavenie spoočnosti podliehajúcej maďarskému právu.

101 Podľa zákona o obchodnom registri sa sídlo spoločnosti založenej podľa maďarského práva nachádza v mieste, kde je miesto jej riadenia.

102 Vnútroštátny súd uvádza, že návrh na zápis zmeny sídla spoločnosti Cartesio, ňou podaný, do obchodného registra bol zamietnutý súdom povereným vedením obchdoného registra z dôvodu, že podľa maďarského práva spoločnosť založená v Maďarsku nemôže aj premiestniť svoje sídlo, ako je definované v uvedenom zákone, do cudziny, aj naďalej podliehať maďarskému zákonu ako zákonu upravujúcemu jej osobný štatút.

103 Takéto premiestnenie si vyžaduje, aby spoločnosť bola najprv zrušená a nanovo bola založená v súlade s právom krajiny, na ktorej území si želá zriadiť svoje nové sídlo.

104 V tejto súvislosti Súdny dvor pripomenul v bode 19 už citovaného rozsudku Daily Mail and General Trust, že spoločnosť založená podľa vnútroštátneho právneho poriadku existuje len prostredníctvom vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá určuje jej založenie a fungovanie.

105 V bode 20 toho istého rozsudku Súdny dvor uviedol, že právne úpravy členských štátov sa odlišujú vo veľkej miere, pokiaľ ide tak o väzbu s vnútroštátnym územím vyžadovanú s cieľom založenia spoločnosti, ako aj o možnosť pre spoločnosť založenú v súlade s takouto právnou úpravou neskôr zmeniť túto väzbu. Niektoré právne úpravy vyžadujú, aby sa nielen sídlo uvedené v stanovách, ale aj skutočné sídlo, teda správne ústredie spoločnosti nachádzalo na území predmetných členských štátov, takže premiestnenie správneho ústredia mimo tohto územia predpokladá zrušenie spoločnosti so všetkými dôsledkami, ktoré takéto zrušenie spôsobuje z hľadiska práva spoločností. Iné právne úpravy priznávajú spoločnostiam právo premiestniť svoje správne ústredie do cudziny, ale niektoré podriaďujú toto právo určitým obmedzaniam a právne dôsledky prevodu sa menia v závislosti od jednotlivých členských štátov.

106 Súdny dvor okrem toho uviedol v bode 21 toho istého rozsudku, že Zmluva EHS zohľadnila tento rozdiel medzi vnútroštátnymi právnymi úpravami. Zmluva EHS tým, že definovala v článku 58 Zmluvy (zmenený na článok 58 Zmluvy ES, teraz článok 48 ES) spoločnosti, ktoré sú oprávnené využiť právo usadiť sa, dala na tú istú úroveň sídlo uvedené v stanovách, správne ústredie a hlavnú prevádzkareň spoločnosti ako určitý druh väzby k územiu.

107 V rozsudku z 5. novembra 2002, Überseering (C-208/00, Zb. s. I-9919, bod 70), Súdny dvor potvrdil tento prístup a vyvodil z toho, že možnosť spoločnosti založenej podľa právnej úpravy členského štátu premiestniť svoje sídlo, či už to, ktoré je uvedené v stanovách, alebo skutočné, do iného členského štátu bez toho, aby stratila svoju právnu subjektivitu, ktorú má v právnom poriadku členského štátu založenia, a prípadne spôsob tohto premiestnenia sú určené vnútroštátnou právnou úpravou, v súlade s ktorou uvedená spoločnosť bola založená. Vyvodil z toho, že členský štát má

možnosť uložiť spoločnosti založenej podľa svojho právneho poriadku obmedzenia premiestnenia jej skutočného sídla mimo svojho územia, ak si má táto spoločnosť zachovať právnu subjektivita, ktorú má podľa práva tohto členského štátu.

108 Je potrebné ďalej zdôrazniť, že Súdny dvor takisto dospel k tomuto záveru na základe znenia článku 58 Zmluvy EHS. Zmluva EHS totiž tým, že definovala v tomto článku spoločnosti, ktoré sú oprávnené využiť právo usadiť sa, považovala rozdiely v jednotlivých členských štátoch medzi vnútroštátnymi právnymi úpravami, ktoré sa týkajú tak väzby vyžadovanej v prípade spoločností patriacich pod túto právnu úpravu, ako aj možnosti a prípadne spôsobu premiestnenia sídla spoločnosti, či už toho, ktoré je uvedené v stanovách, alebo skutočného, založenej podľa vnútroštátneho práva, za ťažkosť nevyriešenú pravidlami o práve usadiť sa, ale ktorá musí byť vyriešená legislatívnymi prípravami a prípravami dokumentov zmluvnej povahy, ktoré ešte neskončili (pozri v tomto zmysle rozsudky Daily Mail and General Trust, už citovaný, body 21 až 23 a Überseering, už citovaný, bod 69).

109 Preto v súlade s článkom 48 ES v prípade neexistencie jednotnej definície spoločností v práve Spoločenstva, ktoré sú oprávnené využiť právo na usadenie sa v závislosti od jednotného kritéria väzby, určujúceho vnútroštátne právo uplatniteľné na spoločnosť, otázka, či sa článok 43 ES vzťahuje na spoločnosť, ktorá sa odvoláva na základnú slobodu stanovenú týmto článkom, napokon podobne ako otázka, či fyzická osoba je štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý je oprávnený z tohto dôvodu využiť túto slobodu, predstavuje predbežnú otázku, v prípade ktorej vzhľadom na súčasný stav práva Spoločenstva je možné nájsť odpoveď len v uplatniteľnom vnútroštátnom práve. Iba ak sa teda preverilo, že táto spoločnosť má vzhľadom na podmienky stanovené v článku 48 ES naozaj slobodu usadiť sa, vzniká otázka, či uvedená spoločnosť je konfrontovaná s obmedzením tejto slobody v zmysle článku 43 ES.

110 Členský štát má teda možnosť definovať tak väzbu, ktorá sa vyžaduje od spoločnosti na to, aby mohla byť považovaná za založenú podľa jeho vnútroštátneho práva, a preto bola oprávnená využiť právo usadiť sa, ako aj väzbu vyžadovanú na zachovanie tohto postavenia neskôr. Táto možnosť voľby zahŕňa možnosť pre tento členský štát, aby

neumožnil spoločnosti, na ktorú sa vzťahuje jeho vnútroštátne právo, zachovať si toto postavenie, keď sa tá chce zreorganizovať v inom členskom štáte premiestnením svojho sídla na územie posledného uvedeného štátu, prerušiac tak väzbu, ktorú stanovuje vnútroštátne právo členského štátu, kde bola spoločnosť založená.

111 Takýto prípad premiestnenia sídla spoločnosti založenej podľa práva členského štátu do iného členského štátu bez zmeny práva, ktoré sa na ňu vzťahuje, však musí byť odlíšený od prípadu, keď ide o premiestnenie spoločnosti založenej v jednom členskom štáte do iného členského štátu so zmenou vnútroštátneho práva, ktoré sa na ňu vzťahuje, pričom v takom prípade sa spoločnosť zmení na formu spoločnosti upravenú vnútroštátnym právom členského štátu, do ktorého došlo k premiestneniu.

112 V poslednom uvedenom prípade totiž možnosť uvedená v bode 110 tohto rozsudku nezahŕňa žiadnu imunitu vnútroštátnej právnej úpravy v otázkach založenia a zrušenia spoločnosti voči pravidlám Zmluvy ES, ktorými je upravená sloboda usadiť sa, a najmä nemôže odôvodniť to, aby členský štát založenia tým, že uloží povinnosť zrušiť a zlikvidovať spoločnosť, zabránil tejto spoločnosti premeniť sa na spoločnosť podľa vnútroštátneho práva iného členského štátu, ak to jeho právne predpisy povoľujú.

113 Takáto prekážka uskutočnenia premeny takejto spoločnosti bez predchádzajúceho zrušenia a likvidácie na spoločnosť podliehajúcu vnútroštátnemu právu členského štátu, do ktorého sa táto spoločnosť chce premiestniť, by predstavovala obmedzenie slobody usadiť sa predmetnej spoločnosti, ktoré s výnimkou prípadu, keď je odôvodnené naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu, je zakázané podľa článku 43 ES (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok CaixaBank France, už citovaný, body 11 a 17).

114 Okrem toho je potrebné konštatovať, že od už citovaných rozsudkov Daily Mail and General Trust a Überseering legislatívne prípravy a prípravy dokumentov zmluvnej povahy v oblasti práva spoločností, uvedené v článku 44 ods. 2 písm. g) ES a článku 293 ES, sa zatiaľ netýkali rozdielov medzi vnútroštátnymi právnymi úpravami uvedených v týchto rozsudkoch, a teda ešte nezabezpečili ich odstránenie.

115 Komisia však tvrdí, že neexistencia právnej úpravy Spoločenstva v danej oblasti konštatovaná Súdnym dvorom v bode 23 už citovaného rozsudku Daily Mail and General Trust bola riešená pravidlami Spoločenstva o premiestnení sídla do iného členského štátu, ktoré sú uvedené v nariadeniach, akými sú nariadenia č. 2137/85 a č. 2157/2001, ktoré sa týkajú EZHZ a SE, alebo ešte nariadenie Rady (ES) č. 1435/2003 z 22. júla 2003 o stanovách Európskeho družstva (SCE) (Ú. v. EÚ L 207, s. 1; Mim. vyd. 17/001, s. 280), ako aj maďarskou právnou úpravou prijatou následne po týchto nariadeniach.

116 Tvrdí, že tieto pravidlá by mohli, alebo dokonca mali byť uplatnené *mutatis mutandis* na cezhraničné premiestnenie skutočného sídla spoločnosti založenej podľa vnútroštátneho práva členského štátu.

117 V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že hoci tieto nariadenia prijaté na základe článku 308 ES stanovujú naozaj mechanizmus umožňujúci novým právnym subjektom, ktoré sú tam upravené, premiestniť svoje sídlo uvedené v stanovách, a teda tiež svoje skutočné sídlo, pričom tieto dve sídla sa musia nachádzať v tom istom členskom štáte, do iného členského štátu bez toho, aby to viedlo k zrušeniu pôvodnej právnickej osoby a vzniku novej právnickej osoby, takéto premiestnenie stále nevyhnutne zahŕňa zmenu, pokiaľ ide o vnútroštátne právo uplatniteľné na subjekt, ktorý premiestnenie vykonáva.

118 To vyplýva napríklad v prípade SE z článku 7 a článku 9 ods. 1 písm. c) bodu ii) nariadenia č. 2157/2001.

119 Vo veci samej však chce spoločnosť Cartesio len premiestniť svoje skutočné sídlo z Maďarska do Talianska, ale zostať spoločnosťou riadiacou sa maďarským právom, a teda bez zmeny, pokiaľ ide o vnútroštátne právo, ktorým sa riadi.

120 Preto uplatnenie právnej úpravy Spoločenstva, na ktorú odkazuje Komisia *mutatis mutandis*, aj keby sa mala uplatniť na prípad cezhraničného premiestnenia sídla spoločnosti riadiacej sa vnútroštátnym právom členského štátu, nemôže aj tak viesť k želanému výsledku v situácii, akou je tá, o ktorú ide vo veci samej.

121 Ďalej, pokiaľ ide o dopad už citovaného rozsudku SEVIC Systems na zásadu stanovenú v už citovaných rozsudkoch Daily Mail and General Trust a Überseering, je potrebné konštatovať, že tieto rozsudky sa netýkajú toho istého problému, takže nemožno tvrdiť, že prvý uvedený vymedzil rozsah tých ostatných.

122 Vec, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok SEVIC Systems, sa týkala toho, či uznať v členskom štáte založenia spoločnosti transakciu spočívajúcu v založení cezhraničným zlúčením, ktoré vykonala táto spoločnosť v inom členskom štáte, čo je prípad úplne odlišný od situácie, o ktorú išlo vo veci, v ktorej bol vydaný už citovaný rozsudok Daily Mail and General Trust. Predmetná situácia vo veci, v ktorej bol vydaný už citovaný

rozsudok SEVIC Systems, sa teda podobá situáciám, ktoré boli predmetom iných rozsudkov Súdneho dvora (pozri rozsudky z 9. marca 1999, Centros, C-212/97, Zb. s. I-1459; Überseering, už citovaný, ako aj z 30. septembra 2003, Inspire Art, C-167/01, Zb. s. I-10155).

123 V takýchto situáciách však predbežná otázka, ktorá vzniká, nie je tá, ktorá je uvedená v bode 109 tohto rozsudku, teda či dotknutá spoločnosť môže byť považovaná za spoločnosť so štátnou príslušnosťou členského štátu, podľa ktorého právnej úpravy bola založená, ale skôr to, či táto spoločnosť, v prípade ktorej je nesporné, že je spoločnosťou riadiacou sa vnútroštátnym právom členského štátu, narazila, alebo nie na obmedzenie pri výkone svojho práva usadiť sa v inom členskom štáte.

124 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené okolnosti je potrebné odpovedať na štvrtú položenú otázku tak, že v súčasnom stave práva Spoločenstva sa majú články 43 ES a 48 ES vykladať v tom zmysle, že v rozpore s nimi nie je právna úprava členského štátu, ktorá bráni spoločnosti založenej podľa vnútroštátneho práva tohto členského štátu premiestniť svoje sídlo do iného členského štátu, pričom by si ponechala svoje postavenie spoločnosti podliehajúcej vnútroštátnemu právu členského štátu, podľa ktorého právnej úpravy bola založená.

O trovách

125 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. **Súdny orgán, akým je vnútroštátny súd, rozhodujúci o odvolaní proti rozhodnutiu súdu povereného vedením obchodného registra, ktorým bola zamietnutá žiadosť o zápis zmeny údajov v tomto registri, sa má považovať za súdny orgán, ktorý má právomoc podať návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, napriek tomu, že ani v prípade rozhodnutia uvedeného súdu, ani v prípade skúmania odvolania podaného proti tomuto rozhodnutiu vnútroštátnym súdom nejde o kontradiktórne konanie.**

2. **Súdny orgán, akým je vnútroštátny súd, ktorého rozhodnutia vydané v rámci takého sporu, o aký ide vo veci samej, môžu byť predmetom kasačného opravného prostriedku, nemôže byť považovaný za súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva v zmysle článku 234 tretieho odseku ES.**

3. **V prípade pravidiel vnútroštátneho práva týkajúcich sa práva na odvolanie proti rozhodnutiu nariaďujúcemu podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, pre ktoré je typická skutočnosť, že celý spor vo veci samej zostáva v konaní na vnútroštátnom súde, pričom iba rozhodnutie vnútroštátneho súdu podať návrh na začatie prejudiciálneho konania môže byť predmetom obmedzeného odvolania, sa má článok 234 druhý odsek ES vykladať v tom zmysle, že právomoc nariadiť podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorú toto ustanovenie Zmluvy zveruje všetkým vnútroštátnym súdom, nemôže byť spochybnená uplatnením takých pravidiel vnútroštátneho práva, ktoré umožňujú súdnemu orgánu v odvolacom konaní zmeniť rozhodnutie nariaďujúce podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor, zrušiť tento návrh a nariadiť súdnemu orgánu, ktorý uvedené rozhodnutie vydal, aby pokračoval v prerušenom vnútroštátnom konaní.**

4. V súčasnom stave práva Spoločenstva sa majú články 43 ES a 48 ES vykladať v tom zmysle, že v rozpore s nimi nie je právna úprava členského štátu, ktorá bráni spoločnosti založenej podľa vnútroštátneho práva tohto členského štátu premiestniť svoje sídlo do iného členského štátu, pričom by si ponechala svoje postavenie spoločnosti podliehajúcej vnútroštátnemu právu členského štátu, podľa ktorého právnej úpravy bola založená.

Podpisy